

26.3.2012

11/420/2012

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Lausuntopyyntö 29.2.2012 VM125:02/2007

Julkishallinnon tietoluovutusten periaatteet ja käytännöt

Ilmatieteen laitos esittää vastauksenaan VM:n selvityspyyntöön seuraavaa:

Yleistä

Ilmatieteen laitos on tutustunut viitekohdassa mainittuun työryhmäraporttiin perusteellisesti ja arvioinut siinä esitettyjä tavoitteita oman toimialansa osalta. Työryhmän työ on monilta osiltaan perusteellista ja ansiokasta, huomioiden valtionhallinnon monipuolisen toimintaympäristön asettamat haasteet. On ymmärrettävää, että tietoluovutukseen liittyvät kaikki erityispiirteet ja -kysymykset eivät ole tulleet työryhmätyössä kattavasti käsitellyiksi. Tältä osin Ilmatieteen laitos kiinnittää jatkoselvitystarpeena erityisesti huomiota omalla toimialallaan ratkaisevan tärkeinä oleviin kansainvälisen tietoluovutusten käsittelyyn sekä yhdessä toisten maiden viranomaisten kanssa tuotettujen aineistojen luovutusehtoihin sekä asiaa säätelevien kansainvälisten sopimusten vaikutuksiin.

Vastauksena VM:n esittämiin erityisiin kysymyksiin Ilmatieteen laitos toteaa seuraavaa:

1. Näkemyksenne tietoluovutuksista perittäviä maksuja koskevista periaatteista, niiden toteuttamisesta ja vaikutuksista.

Tiedontuottajan näkökulmasta tietojen vastaanottajan tulisi maksaa tietojen luovuttajalle aiheutuneet kustannukset, mikäli tietojen luovutusta joudutaan sovittamaan vastaanottajan tarpeisiin tai palvelutasoa joudutaan nostamaan. Mikäli palvelutasoa joudutaan nostamaan peruspalvelutasosta vastamaan vastaanottajan tarpeita, tietojen vastaanottajan ja tietovarannon ylläpitäjän välille tulisi solmia erillinen sopimus palvelutasosta. Tällöin myös avoimen datan lisenssimallin vastuut ja velvollisuudet tulisi tarkastella uudelleen ainakin datan tuottajan osalta.

Työryhmän loppuraportissa on otettu kantaa maksullisten tulojen menetysten kompensoimiseen siirryttäessä tietovarantojen maksuttomaan luovuttamiseen. Toimintaedellytysten turvaaminen edellyttää viranomaisten tulomenetysten

korvaamista. Tämän kohdan toteuttaminen on ehdoton edellytys siirryttäessä mahdollisesti tietoluovutusten maksuttomuuteen, koska laitoksen toimintaedellytykset tuottaa lakisääteisiä turvallisuusviranomaispalveluita vaarantuvat ilman korvaavaa rahoitusta.

Ilmatieteen laitos kiinnittää huomiota siihen, että mahdollinen päätös julkisin varoin tuotetun tiedon vastikkeettomasta luovuttamisesta tulee merkitsemään Ilmatieteen laitokselle huomattavan suurta taloudellista muutosta kokonaisrahoituksessa. Riippuen muutoksen aikataulusta, laajuudesta sekä toteutuksen teknisistä ratkaisuksista, pysyvän vuotuisen nettorahoitustarpeen lisäksi on useita miljoonia euroja. Bearing Point Consulting on toteuttanut helmikuussa 2012 selvityksen ja laskelmat eri tuote- ja datapolitiittisten toteutusvaihtoehtojen vaikutuksesta Ilmatieteen laitokselle.

Ilmatieteen laitos korostaa, että vaikka tuote- ja datapolitiikan muutos aiheuttaa lisärahoitustarpeen laitoksen nettomäärärahaan, on muutoksen kokonaishyöty suomalaiselle yhteiskunnalle erittäin positiivinen, aiemmissa Bearing Pointin selvityksissä arvoiksi on laskettu jopa n. 50 milj. euroa vuodessa kompensaatiotason ollessa luokkaa kymmenesosa.

Työryhmän esittämä julkisin varoin tuotetun tiedon jakelujärjestelmien kehittäminen, ylläpito ja asiakastuki tulevat aiheuttamaan myös lisätyövoiman tarvetta, joksi Ilmatieteen laitos arvioi yhteensä n. 5-10 htv riippuen valittavan toteutusvaihtoehdon laajuudesta ja palvelutasosta. Tarvittavat henkilöstömuutokset tulee huomioida tuottavuusohjelman ja tulevan taloudellisuus- ja vaikuttavuusohjelman htv-tavoitteissa.

Lisäksi Ilmatieteen laitos kiinnittää huomiota vaikutuksiin henkilöstöön tietoluovutuksista perittävien maksujen poistuessa. Laitos rahoittaa merkittävän määrän henkilöstön palkkausmenoista näillä tuloilla ja tarvittavien yt-toimien ja hyvän henkilöstöpolitiikan varmistamiseksi henkilöstömäärän vähentämisessä, on syytä varata muutokselle riittävän pitkä toteutusaika.

2. Näkemyksenne julkisen hallinnon avoimen datan lisenssimallista ja sen soveltuvuudesta julkisen hallinnon sellaisiin tietoaaineistoihin, joiden luovuttamiselle ei ole mitään lainsäädäntöön perustuvia rajoituksia.

Edelleen, Ilmatieteen laitos kiinnittää huomiota toimialansa kansainvälisestä luonteesta johtuviin sopimuspohjaisiin rajoituksiin. Tällainen on mm. Ecomet-sopimus. ECOMET EIG on Belgiaan rekisteröity taloudellinen yhteenliittymä, jonka jäsen Suomen Ilmatieteen laitos on. Ecometin tarkoituksena on luoda ja ylläpitää alan eurooppalaisilla markkinoilla yhtenäiset ja tasapuoliset toimintaehdot perustietoaaineiston hyödyntämiseksi julkisella ja yksityisellä sektorilla. Ecomet-jäsenmailla on järjestelmän kautta kansainvälinen sopimus yhteisistä lisenssiehdoista ja datan saatavuudesta. Ecomet-lisenssejä on useita erilaisia ja niiden sisältö ja luonne riippuvat asiakkuudesta ja käyttötarkoituksesta. Nykyisellään Ecomet-säännöt rajoittavat työryhmän esittämää avoimen datan lisenssi mallia tiukemmin käyttöoikeuksia (kopioimisen, levittämisen ym suhteen).

Laitoksen kansainvälisen toiminnan luonteen vuoksi Ilmatieteen laitos katsoo, että tietoluovutusten osalta on tärkeää pyrkiä löytämään sellaisia ratkaisuja, jotka ovat yhteensopivia erityisesti Euroopan tasolla. Eurooppalaiset ilmatieteen laitokset ovat

ns. Oslon-deklaraatiossa sopineet yhteisestä tavoitteestaan saada laitoksien tietoaaineistot julkisesti saataville Euroopassa.

Ilmatieteen laitos näkee haasteellisena avoimen datan lisenssimalli soveltuvuuden tapauksiin, jossa datan/tiedon tuottamiseen osallistuu monet maat. Ratkaisuna tähän voisi toimia rajaus, jolla avoimen datan lisenssiä sovellettaisiin vain sellaisiin tietoaaineistoihin/tuotteisiin, jotka ovat yksinomaan Suomen viranomaisen tuottamia. Tämä rajoittaisi jonkin verran luovutettavan datan määrää.

3. Näkemyksenne perusrekisteritietojen käyttöehdoista ja niiden soveltamisesta perusrekisterien ja julkisen hallinnon viranomaisten muiden tietovarantojen tietojen käsittelyyn ja luovuttamiseen.

IL:llä ei ole perusrekisteritietoja.

4. Näkemyksenne ehdotetuista toimenpiteistä ja tehtävistä (s. 47-50). Tähän liittyen toivomme myös julkishallinnon lausunnonantajilta tietoa siitä, onko hallinnonalallanne tai organisaatiossanne jo tehty tietovarantojen kartoitusta esimerkiksi osana tietoarkkitehtuurityötä, missä vaiheessa se on sekä mitä suunnitelmia teillä on mahdollisesti tietovarantojenne avaamiseksi uudelleen käyttöä varten.

Ilmatieteen laitos on selvittänyt tuote- ja datapolitiikan kehittämisvaihtoehtoja useassa yhteydessä viime vuosina, viimeisimpänä Bearing Point:n selvitys 2012, jonka pohjalta Ilmatieteen laitos on tehnyt esityksen vuoden 2013 talousarvion valmistelussa muuttaa tuote- ja datapolitiikkaa sekä kattaa avoimempaan datan jakeluun ja tarvittavien jakelujärjestelmien luomiseen tarvittavaa kompensatiota 5,8 miljoonan euron pysyvällä nettorahoituksen lisäyksellä.

Lisäksi Ilmatieteen laitoksessa on kartoitettu INSPIRE direktiivin piiriin kuuluvat aineistot. Niiden aineistojen osalta on tehty ehdotus tietovarantojen avaamisesta ja määriteltä skenaarioita eri laajuisten tietovarantojen avaamisen kustannuksista. Ehdotuksen käsittely ministeriön kanssa on kesken.

Tietovarantojen luovutusten periaatteiden tulisi olla linjassa INSPIRE –direktiivin kanssa. INSPIRE vaatimukset tulisi huomioida niiden viranomaisten osalta, joita direktiivi koskee, jotta ei luotaisi kahta rinnakkaista järjestelmää.

Petteri Taalas
Pääjohtaja

Marko Viljanen
Hallintojohtaja